

การพัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดมหาเถรสมาคม
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดนครพนม

The Curriculum Development of Ethical Leadership of Teacher in Buddhist
Scripture School under the Great Synagogue Association
Nakhon Phanom Provincial Office of Buddhism

พระมานัต ธรรมทินโน¹, วันเพ็ญ นันทศรี²

Phramanat Tummatinno¹, Wanpen Nantasri²

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2563

Email : mr.manat2520@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้วัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดนครพนม 2) เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรที่สร้างขึ้น การดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัย และศึกษาความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับครู จำนวน 102 รูป/คน ระยะที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดนครพนม จำนวน 13 รูป/คน ได้มาโดยการเลือกแบบมีจุดมุ่งหมาย เครื่องมือวิจัย ได้แก่ หลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ แบบประเมินการปฏิบัติภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้อง ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติการทดสอบที

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹ Graduate Students, Department of Educational Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand.

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand.

*ได้รับบทความ: 25 เมษายน 2563; แก้ไขบทความ: 17 มิถุนายน 2563; ตอรับการตีพิมพ์: 30 มิถุนายน 2563

Received: April 25, 2020; Revised: June 17, 2020; Accepted: June 30, 2020

ผลการวิจัยพบว่า 1. หลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล 2. ประสิทธิภาพของหลักสูตร พบว่า 1) ผู้เข้าอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม หลังการอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผู้เข้าอบรมมีคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมาก 3) ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. หลักสูตร 2. การพัฒนาหลักสูตร 3. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม 4. โรงเรียนพระปริยัติธรรม

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to develop a curriculum of Ethical Leadership of Teacher in Buddhist Scripture School. 2) to study the efficacy of the curriculum. The research was divided into 2 phases; Phase 1: Curriculum Development by studying documents and research and to study the need for Ethical leadership development with 102 teachers. Phase 2 : Examination of course suitability. The sample were teachers of Wat Mahathat Buddhist Scripture School under the Great Synagogue Association Nakhon Phanom Provincial Office of Buddhism. They were selected by purposive sampling selected 13 people. The instrument were a curriculum of Ethical Leadership of Teacher in Buddhist Scripture School, an achievement test, an Ethical Leadership Practice Assessment Form and satisfaction questionnaire. The statistics were consistency index, percentage, mean, standard deviation and t-test for dependent samples were used for analysis

The results were found as follows: 1. the ethical leadership curriculum of teachers in the Buddhist Scripture School consisted of the purpose, the content, learning activities and evaluation. 2. The efficacy of the curriculum were 1) participants had knowledge and understanding about ethical leadership after training, it was higher than before training at statistical significance of .01. 2) Participants had the characteristics of ethical leadership at a high level. 3) Participants are satisfied with the ethical leadership curriculum was at the highest level.

Keywords : 1. Curriculum 2. Curriculum Development 3. Ethical Leadership 4. Buddhist Scripture School

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เป็นแผนพัฒนาประเทศระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) ให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ มีทักษะความรู้ และความสามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงรอบตัวที่รวดเร็ว โดยกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคนไทยมีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ และมีความสุข โดยมีสุขภาวะและสุขภาพที่ดี ครอบครัวอบอุ่น ตลอดจนเป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต (สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559 : 66-68) โรงเรียนเป็นองค์กรที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคนและภาวะผู้นำเป็นสถานการณ์ที่จำเป็นมากสำหรับองค์กร ภาวะผู้นำครูเป็นองค์ประกอบเชิงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงเจตคติ ค่านิยม ความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการยกระดับการพัฒนาครูเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด (อนุสรณ์ สุวรรณวงศ์, 2560 : 204) ครูสมัยใหม่จำเป็นต้องมีภาวะความเป็นผู้นำมากยิ่งขึ้นเพื่อนำพาให้นักเรียนและโรงเรียนประสบผลสำเร็จ ภาวะผู้นำจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และการฝึกฝนของแต่ละบุคคล (กวี วงศ์พุด, 2542 : 23) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม

โรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดนครพนม จัดการเรียนการสอนสำหรับภิกษุ สามเณร มีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันภายใต้หลักธรรม จากผลสำรวจนักเรียนออกกลางคันในโรงเรียนพระปริยัติธรรม พบว่า มีนักเรียนออกกลางคันสูงถึงร้อยละ 18.12 ซึ่งสาเหตุประการหนึ่งคือ ผู้เรียนไม่สามารถรักษาศีลได้ (โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ, 2560 : 2) ดังนั้นครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมเอง จึงต้องมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ นักเรียน และเพื่อขับเคลื่อนให้การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมมีประสิทธิภาพ

จากข้อมูลและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดนครพนม จึงสนใจศึกษาการพัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดนครพนม เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดนครพนม

2.2 เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดนครพนม ในด้านต่างๆ

ดังนี้ 1)การเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมก่อนและหลังการอบรม 2)การศึกษาคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้เข้าอบรม 3)การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร

3. สมมติฐานการวิจัย

- 3.1 ผู้เข้าอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม
- 3.2 ผู้เข้าอบรมมีทักษะการปฏิบัติภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับมาก
- 3.3 ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม อยู่ในระดับมากขึ้นไป

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

4.1 ได้หลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดนครพนม ที่มีประสิทธิภาพ สำหรับนำไปใช้ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม

4.2 เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำแบบอื่นๆ ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ประกอบด้วย 1)การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สำนวจความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม 3)จัดทำโครงร่างหลักสูตร โดยกำหนดกรอบของหลักสูตร ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา ได้แก่ ความไว้วางใจ ความเคารพ ความยุติธรรม และความรับผิดชอบ กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดผลและประเมินผล และ 4)ปรับปรุงโครงร่างหลักสูตร โดยนำข้อมูลจากการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตร และข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จากคำถามปลายเปิดมาปรับปรุงโครงร่างหลักสูตร

ระยะที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรได้แก่ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดนครพนม จำนวน 10 โรงเรียน รวมครูทั้งสิ้น 102 รูป/คน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2561 : 3) กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดนครพนม จำนวน 13 รูป/คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบมีจุดมุ่งหมาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ชนิด ได้แก่ 1)หลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม 2)แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

เชิงจริยธรรม 3)แบบประเมินการปฏิบัติภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และ 4)แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบ t-test แบบ Dependent Samples

6. ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

6.1 ผลการพัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม

6.1.1 ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตร ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับการประเมิน	ลำดับของค่าเฉลี่ย
1. เนื้อหา	4.40	0.63	เหมาะสมมาก	2
2. จุดมุ่งหมาย	4.40	0.63	เหมาะสมมาก	2
3. การจัดกิจกรรมการอบรม	4.45	0.60	เหมาะสมมาก	1
4. การวัดผลและประเมินผล	4.30	0.67	เหมาะสมมาก	3
รวม	4.40	0.62	เหมาะสมมาก	

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.40$) เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันมากนัก แสดงว่า หลักสูตรฉบับร่างที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบครบถ้วนเหมาะสม เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

6.1.2 ผลการประเมินความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเห็นว่า องค์ประกอบของหลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม มีความสอดคล้องกันในทุกประเด็น โดยมีค่าความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.80-1.00 แสดงว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน มีการปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้

6.2 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร ในด้านต่างๆ ดังนี้

6.2.1 ผลการเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจของผู้เข้าอบรม ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม ระหว่างก่อนและหลังการอบรม

การอบรม	n	\bar{X}	S.D	df	t	Sig
ก่อนอบรม	13	21.46	4.93	12	15.3	.000
หลังอบรม	13	33.23	4.17			

จากตารางที่ 2 พบว่า การทดสอบของผู้เข้ารับการอบรมมีคะแนนก่อนฝึกอบรมเฉลี่ยเท่ากับ 21.46 คะแนนและมีคะแนนหลังการอบรมเฉลี่ย เท่ากับ 33.23 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนทดสอบทั้งสองครั้งพบว่า คะแนนทดสอบหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าผู้เข้าอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม

6.2.2 ผลการศึกษาทักษะการปฏิบัติภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้เข้าอบรมดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 วิเคราะห์การปฏิบัติภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม

รายงานการประเมินทักษะ	\bar{X}	(S.D.)	การแปลความหมาย	ลำดับที่ค่าเฉลี่ย
ความไว้วางใจ	4.01	0.64	มาก	3
ความเคารพ	4.04	0.64	มาก	2
ความยุติธรรม	4.06	0.60	มาก	1
ความรับผิดชอบ	3.99	0.63	มาก	4
รวม	4.02	0.63	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่าการปฏิบัติภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดนครพนม โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 แสดงว่าหลังการอบรมผู้เข้าอบรมมีการปฏิบัติภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

6.2.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร ปรากฏดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 วิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

รายการประเมิน	\bar{X}	(S.D.)	แปลความหมาย	ลำดับที่ค่าเฉลี่ย
ด้านเนื้อหา	4.56	0.50	มากที่สุด	2
ด้านการจัดกิจกรรมการอบรม	4.51	0.55	มากที่สุด	3
ด้านวิทยากร	4.42	0.58	มาก	4
ด้านสื่อและอุปกรณ์ในการจัดการอบรม	4.38	0.63	มาก	5
ด้านการวัดผลและประเมินผล	4.77	0.43	มากที่สุด	1
รวม	4.52	0.55	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4 พบว่าความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่มีต่อหลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม มีประเด็นอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

7.1 ผลการพัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม พบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด มีองค์ประกอบของหลักสูตร 4 องค์ประกอบ ได้แก่ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้และการวัดผลและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ สุเทพ อ่วมเจริญ (2557 : 107) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการสร้างและทดสอบคุณภาพของหลักสูตรที่นำวิธีการเชิงระบบมาประยุกต์ใช้ โดยเฉพาะการนำกระบวนการวิจัยและพัฒนาไปใช้ในการสร้างและทดสอบคุณภาพหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรตามหลักวิชาการและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยและสร้างเครื่องมือในการพัฒนาหลักสูตร และในส่วนของ การฝึกอบรมกิจกรรมการอบรมมุ่งให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจมีทัศนคติ และเกิดการปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จากนั้นสำรวจความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

7.2 ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของหลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

7.2.1 คะแนนทดสอบหลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าหลักสูตรสามารถพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้เพิ่มขึ้นจริง ทั้งนี้อาจเกิดจากองค์ประกอบของหลักสูตรมีความเหมาะสม ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบโดยศึกษาทฤษฎี หลักการและวิธีการสร้างแบบทดสอบและการวิเคราะห์ข้อสอบ การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ จากหนังสือการวัดผลการศึกษา (สมนึก ภัททิยธนี, 2553 : 104-107) วิธีการตรวจสอบหาคุณภาพของแบบทดสอบและการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย จากหนังสือการวิจัยหลักสูตรและการสอน (ชวลิต ชูกำแหง, 2553 : 133-137) หนังสือเทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2550 : 86-92) และ หนังสือการวิจัยเบื้องต้น (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 43-48) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบ มีการตรวจสอบความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 รูป/คน และนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแล้วจัดทำเป็นแบบประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง สอดคล้องกับ Oliva (1992 : 26) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร เป็นการเปลี่ยนแปลงให้ดียิ่งขึ้น ตั้งแต่การวางแผนหลักสูตร การใช้หลักสูตร และการประเมินหลักสูตร Hlebowitsh (2005 : 4) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรนั้นเกี่ยวข้องกับการพิจารณาและการกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรที่จัดทำขึ้น อย่างชัดเจน การคัดเลือกกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนแต่ละวิชา แต่ละชั้นเรียน

7.2.2 การปฏิบัติภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมที่กำหนดให้ผู้เข้าอบรมใช้เวลาได้อย่างเหมาะสมมีการรวบรวมประสบการณ์ที่ผ่านมามีทั้งของผู้เข้าอบรม และวิทยากร ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ วิทยากรมีความรู้ความเข้าใจในการนำเสนอ เป็นผู้อำนวยการความสะดวก สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การนำเสนอผลการเรียนรู้ต่อกลุ่มใหญ่ เวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อฝึกผู้เข้าอบรมให้เกิดภาวะผู้นำได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ ชูติมา รักษาบางแหลม (2559 : 32) กล่าวว่า การพัฒนาจริยธรรม มีพื้นฐานจากองค์ประกอบโครงสร้างทางปัญญาและเหตุผลเชิงจริยธรรม การจูงใจเบื้องต้นในการพัฒนาจริยธรรม หลักการของการพัฒนาจริยธรรม ได้แก่ โครงสร้างที่เกิดขึ้นโดยผ่านประสบการณ์จากปฏิสัมพันธ์ในสังคมระหว่างตนเองกับบุคคลอื่น วิธีพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมทางอ้อมคือการจัดสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์พิเศษให้สัมพันธ์กับการร่วมโดยตรง นอกจากนี้ แบบประเมินการปฏิบัติภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน พิจารณาแล้วเห็นว่ามีความสอดคล้องทุกรายการ ทำให้ได้เครื่องมือที่เหมาะสม สอดคล้องกับ พิริยา สีสด (2557 : 25-26)

กล่าวว่า เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลทำให้การประเมินนั้นน่าเชื่อถือ มากน้อยแค่ไหน ซึ่งผู้ประเมินจะต้องเลือกใช้และสร้างอย่างมีคุณภาพ เชื่อถือได้ และมีความเที่ยงตรงสูง

7.2.3 ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่มีต่อหลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเพราะแบบประเมินที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นมีความเหมาะสม และได้รับการพิจารณาความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีความเที่ยงตรง อีกทั้งมีการวางแผนการเก็บข้อมูลก่อนล่วงหน้า ทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความพึงพอใจ สอดคล้องกับ มาร์ต พัฒผล (2556 : 15-16) กล่าวว่า ผู้ประเมินหลักสูตรต้องวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลให้สอดคล้องกับแผนการประเมินเพื่อให้การประเมินบรรลุ จุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การจัดอบรมที่มีองค์ประกอบที่มีประสิทธิภาพ แต่ละ หน่วยการเรียนรู้ได้ออกแบบให้ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติ ผู้เข้าอบรมมีส่วนร่วมในการ เรียนรู้ทุกหน่วยการเรียนรู้อย่างทั่วถึง ผู้เข้าอบรมได้ระดมความคิด แสดงความคิดเห็น และ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้อย่างอิสระ โดยมีวิทยากรเป็นผู้อำนวยการความสะดวก สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ เป็นมิตร ผ่อนคลาย มีกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ มีการนำเสนอผลการเรียนรู้ จัดเวลาได้เหมาะสม กับกิจกรรม มีเวลาพักที่เหมาะสมกับพระสงฆ์ ไม่ให้เกิดความกังวลขณะอบรม ตลอดจนสื่อและสิ่ง อำนวยความสะดวกต่างๆ ที่สนับสนุนให้มีความสะดวกสบายตลอดการอบรม สอดคล้องกับ สมชาย บุญสุน (2554 : 27-29) กล่าวว่า ทฤษฎีความพึงพอใจในงานหรือทฤษฎีสองปัจจัย ที่มีผลต่อความพึง พอใจในงาน Maynard กล่าวว่าสิ่งหนึ่งที่จะทำให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจของมนุษย์ ได้แก่ ทรัพยากร หรือสิ่งเร้า

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเป็นนโยบายสำคัญในการพัฒนาคนควบคู่ไปกับการ พัฒนาการศึกษ การพัฒนาครูผู้สอนให้เป็นแบบอย่างที่ดีและมีภาวะผู้นำจึงเป็นกระบวนการสำคัญ ในการพัฒนาผู้เรียน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรใช้หลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมาช่วยพัฒนาครูทั้งใน โรงเรียนพระปริยัติธรรมและโรงเรียนทั่วไป เพื่อให้การจัดการศึกษาของไทยบรรลุผล ครูสอนให้ ผู้เรียนเป็นทั้งคนดีและคนเก่งไปพร้อมๆ กัน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยเนื้อหา 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ ความไว้วางใจ ความเคารพ ความยุติธรรม และความรับผิดชอบ สามารถเสริมสร้างภาวะผู้นำ เชิงจริยธรรมของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดนครพนม ได้อย่างเป็นระบบ ดังนั้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมอื่นๆ สามารถนำไปใช้ได้โดย

ปรับปรุงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและบริบทของโรงเรียน แต่ทั้งนี้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอน

8.2.2 จากผลการศึกษาการปฏิบัติภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม พบว่า หลังการอบรมผู้เข้าอบรมมีการปฏิบัติภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในระดับมาก ซึ่งสามารถนำหลักสูตรนี้ไปพัฒนาทักษะการปฏิบัติภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมอื่นๆ ได้

8.3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในด้านอื่นๆ เช่น การเป็นแบบอย่างที่ดี วิสัยทัศน์ การให้บริการ ความซื่อสัตย์

8.3.2 ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาความคงทนในการปฏิบัติภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม

8.3.3 ควรมีการประเมิน แก้ไข และปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เข้ารับการอบรม สถานที่ และสภาพแวดล้อมของการอบรม

9. เอกสารอ้างอิง

- กวี วงศ์พุม. (2542). *ภาวะผู้นำ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : พี เค อินเทอร์เน็ต.
- ขวลิต ชูกำแพง. (2553). *การวิจัยหลักสูตรและการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชาติชาย ม่วงปฐม. (2557). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการพัฒนาหลักสูตร*. คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ชุตินา รักษ์บางแหลม. (2559). *การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและประเด็นปัญหาจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุขภูมิจิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2550). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 10. นนทบุรี : ไทยเนรมิตกิจอินเทอร์เน็ต โปรเกรสซิฟ.
- นิรมล ศตวุฒิ. (2551). *การพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- พิริยา สีสด. (2557). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ เรื่องการวัด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- มารุต พัฒนาผล. (2556). *การประเมินหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้และพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.

- โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ. (2560). รายงานข้อมูลนักเรียนออกกลางคันในโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดนครพนม. นครพนม : โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาธาตุ.
- สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12. กรุงเทพมหานคร : สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สมชาย บุญสุน. (2554). ความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2553). การวัดผลการศึกษา. มหาสารคาม : ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). แบบรายงานข้อมูล จ.1 ร1 ครั้งที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : กลุ่มการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.
- สุเทพ อ่วมเจริญ. (2557). การพัฒนาหลักสูตร: ทฤษฎีและการปฏิบัติ. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อนุสรฯ สุวรรณวงศ์. (2560). องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูเพื่อเสริมสร้างความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ในโรงเรียนที่มีอัตราการแข่งขันสูง. วารสารปัญญาภิวัฒน์. 9(พิเศษ). 204-216.
- Hlebowitsh, P.S. (2005). *Designing the school curriculum*. Boston : Pearson Education.
- Oliva, P.F. (1992). *Developing the curriculum*. 3rd ed. New York : Harper Collins.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยนี้สำเร็จลงด้วยดีโดยได้รับความเมตตากรุณา เอาใจใส่ให้ความรู้ คำแนะนำปรึกษาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ นันทะศรี และ ดร.อภิสิทธิ์ สมศรีสุข ผู้วิจัยขอเจริญพรขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอเจริญพรขอบพระคุณคณะกรรมการสอบทุกท่านที่ให้คำแนะนำ ตรวจสอบความถูกต้องของงานวิจัย ทำให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอเจริญพรขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัยในทุกรายวิชา อีกทั้งเจ้าหน้าที่ที่ให้ความช่วยเหลืออนุเคราะห์ในด้านต่างๆ ขอขอบพระคุณ พระครูศรีปริยัติการ พระอธิการโช เตชวโร ดร.เจษฎาภรณ์ วิริยะสกุลธรณ์ นายวิทวินทร ประทังคดี และนายพรเทพ แสงสุวรรณ ผู้เชี่ยวชาญ ที่อนุเคราะห์ในการตรวจสอบโครงร่างหลักสูตร เครื่องมือ และแนะนำแนวทางในการสร้าง ขอขอบคุณคุณครูและผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่กรุณาให้เก็บข้อมูล และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี กราบขอบพระคุณบิดามารดา พี่น้อง ที่ให้กำลังใจและช่วยเหลือเป็นอย่างดี เจริญพรขอบคุณเพื่อน พี่น้อง ที่ไม่เอ่ยนามทุกท่านที่ให้กำลังใจและคอยสนับสนุนผู้วิจัย